

การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณบ้านสีลัง ตำบลคลองด่าน
อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
People Participation in Mangrove Forest Conservation at Ban Si Long, Tambon Khlong Dan,
Amphoe Bang Bo, Changwat Samut Prakan

ธีรพล ทวี¹ และ วุฒิพล หัวเมืองแก้ว²
Theerapon Thawee¹ and Wutipol Hoamuangkaew²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณบ้านสีลัง ตำบลคลองด่าน อำเภอ บางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎร ระดับการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการศึกษาค้างนี้ จำนวน 201 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อย ละ 90.55 มีอายุเฉลี่ย 53.72 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.26 สมรสแต่งงาน และอยู่ด้วยกันร้อยละ 55.22 การตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 44.82 ปี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.62 คน มีอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์ เลี้ยงหอย ถือครองที่ดินของ ตัวเอง 1-2 แปลงเช่าที่ดิน 3-4 แปลง มีรายได้เฉลี่ย 117,564.00บาท/ปี มีรายได้จากป่า ชายเลนเฉลี่ย 3,696.80 บาท/ปี รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ป่าชายเลนทางโทรทัศน์ เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน แต่ไม่เคย ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่ง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก พื้นที่ถือครอง รายได้ของครัวเรือน รายได้จากป่าชายเลน การรับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มทาง สังคม การเข้ารับการฝึกอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอื่นๆ มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้น อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพการสมรส

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ป่าชายเลน การอนุรักษ์

¹ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ 10903

The Graduate School, Kasetsart University, Bangkhen Campus, Bangkok 10903

² ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ 10903

Department of Forest Management, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkhen Campus, Bangkok 10903

ABSTRACT

The purposes of this research were to determine socio-economic condition of the targeted group, the level of people participation in mangrove forest conservation and factors affecting the people participation in mangrove forest conservation at Ban Si Long, Tambon Khlong Dan, Amphoe Bang Bo, Changwat Samut Prakan. The sample size used for this research was 201 households obtaining from accidental sampling scheme data. The using data was collected by employing the designed questionnaires interviewed the representation of such sampled households. Statistical software package including percentage, mean standard deviation, t-test and F – test were employed for the data analyses. Results of the research indicated that the most respondents were household head 90.55 %, their average age was 53.72 years, their education levels were at the primary school 48.26 %, married 55.22 %. The Average of their resettlement period was 44.82 year, average number of household members was 4.62, they engaged in the crab/shellfish culture as their main occupation, number of plots of their own land and rent were 1-2, and 3-4 respectively, average annual household income and average annual income from the mangrove forest were 117,564 and 3,696.80 baht respectively. They received information about mangrove forest conservation by television programs. They were members of the mangrove forest conservation group but haven't attended any relevant training courses which were organized by government or other organization, The participation in mangrove forest conservation of the most targeted group was at a rather middle level. The most serious problem was the coastline is eroded by windbreak. Based on the hypothesis test indicated that the resettlement period, number of household members, main occupation, size of land holding, income from the mangrove forest, information receipt, social group membership being were significantly affected on the participation in mangrove forest conservation, with the significant level of 0.05, except age, education and marital status.

Keywords : participation, mangrove forest, conservation

E-mail : aunterapon_ton@hotmail.com

คำนำ

ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรชายฝั่งที่มีคุณค่า เอื้อประโยชน์คู่สังคมไทยมาช้านาน ทั้งคุณค่าทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าทางสังคม ตลอดระยะเวลา 35 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 – 2539 ประเทศไทยต้องสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลนไปอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก โดยเมื่อปี พ.ศ.2504 มีพื้นที่ป่าชายเลน 3,679.00 ตารางกิโลเมตร พ.ศ.2539 พื้นที่ป่าชายเลนลดลงเหลือเพียง 1,675.82 ตารางกิโลเมตร และในปี พ.ศ. 2543 – 2547 ได้มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นมาบ้าง โดยปี พ.ศ.2547 มีพื้นที่ป่าชายเลน 2,758.05 ตารางกิโลเมตร (กรมทรัพยากรทาง

ทะเลและชายฝั่ง,2549) ซึ่งเป็นผลมาจากความพยายามในการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนในบางพื้นที่ แต่การเพิ่มขึ้นของป่าชายเลนยังเพิ่มในสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนที่เสียไป

บ้านสีลัง เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย อยู่ในพื้นที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งในอดีตราษฎรได้ประกอบอาชีพการทำนาเกลือ โดยเฉพาะกึ่งกุลาดำ ได้ขยายตัวอย่างมาก เนื่องจากกึ่งมีราคาสูง ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรป่าชายเลน แต่เมื่อการเพาะเลี้ยงกึ่งกุลาดำประสบปัญหาการขาดทุนเนื่องจากราคาเกลือตกต่ำ และเป็นโรค นาเกลือจึงถูกทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า หลังจากนั้นได้ประสบปัญหาการพังทลายของชายฝั่งทะเล เนื่องจากไม่มีแหล่งกำบังคลื่น ส่งผลให้ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณบ้านสีลัง เหลือประมาณ 20 ไร่เท่านั้น จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่ถูกต้องให้ราษฎรในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และปลูกป่าชายเลนตามบริเวณที่รกร้างว่างเปล่า และบริเวณที่เป็นป่าเสื่อมโทรมตามแนวชายฝั่ง เพื่อที่จะทำให้ป่าชายเลนบริเวณ บ้านสีลัง มีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง แต่อย่างไรก็ต้องยอมรับว่าการสร้างฝืนป่าชายเลนให้มีชีวิตอีกครั้ง ต้องใช้ระยะเวลานาน รวมทั้งต้องได้รับความร่วมมืออันดีจากราษฎรในพื้นที่ นอกจากนี้ควรมีการสร้างจิตสำนึกในเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน ซึ่งในอนาคตจะเป็นฐานกำลังสำคัญในการดูแล อนุรักษ์ และรักษาฝืนป่าชายเลนให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณป่าชายเลน บ้านสีลัง ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่ม

ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จ (Krejcie and Morgan,1970 ; พิชิต, 2540) โดยมีค่าความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จากกลุ่มประชากรทั้งหมดจำนวน 420 ครัวเรือน จะได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเท่ากับ 201 ครัวเรือน

การสร้าง

แบบสอบถามไว้ 3 ส่วน ได้แก่ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับกาวัดการมีส่วนร่วมของราษฎรในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธี "Cronbach's Alpha Coefficient" ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8302 แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนครัวเรือน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับการให้ข้อมูลจากครัวเรือน

การวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรม SPSS โดยการใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ใช้สถิติวิเคราะห์วิธี t-test และ F-test

ผลและวิจารณ์

1. ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 201 ครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.55 มีอายุ 51-60 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.79 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แต่งงานและอยู่ด้วยกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.22 มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานอยู่ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.88 เฉลี่ยอยู่ที่ 44.82 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.26 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 54.73 อาชีพหลักคือทำเกษตรกรรม ด้านเลี้ยงปศุสัตว์/เลี้ยงหอย คิดเป็นร้อยละ 23.88 ที่ดินที่เป็นของตัวเอง 1-2 แปลง คิดเป็นร้อยละ 83.08 ที่ดินที่เช่าผู้อื่น 3-4 แปลง คิดเป็นร้อยละ 73.13 ส่วนใหญ่มีหลักฐานทุกแปลง คิดเป็นร้อยละ 96.52 และเพียงพอกับความต้องการในการใช้ประโยชน์ รายได้ของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างในรอบปีที่ผ่านมา (ยังไม่หักค่าใช้จ่าย) เท่ากับ 100,001 -150,000 บาทต่อปี เฉลี่ย 117,564.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.78 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.52 เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.53 ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรอื่น ๆ ได้จัดการฝึกอบรมขึ้น คิดเป็นร้อยละ 64.68

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการวัดการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา การมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมตามค่าร้อยละของจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรม ในแต่ละด้าน กับจำนวนครั้งทั้งหมดที่จัดขึ้นในรอบปี โดยคิดเป็นค่าคะแนนร้อยละ จากนั้นใช้ค่าเฉลี่ยในการพิจารณาให้เกณฑ์กำหนดคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณได้ ว่าอยู่ในระดับใด ทั้งรายข้อคำถาม และภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วม 3 ระดับ คือมีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมปานกลาง และมีส่วนร่วมมาก พบว่าการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.01 การมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.01 การมีส่วนร่วมในการ

ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.05 และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.12

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณบ้านสี่ฝั่ง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	1.01	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม	1.01	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	1.05	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	1.12	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของทุกด้าน	1.05	ปานกลาง

3. การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพสมรส อาชีพหลัก พื้นที่ถือครอง รายได้ของครัวเรือน รายได้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกแบบทางเดียวของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน พบว่าระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก พื้นที่ถือครอง รายได้ของครัวเรือน รายได้จากป่าชายเลน การรับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการเข้ารับการฝึกอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอื่นๆ มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้น อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพการสมรส

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

สมมติฐานในการศึกษา	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน		✓
2. หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน		✓
3. ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	

สมมติฐานในการศึกษา	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
4. การมีสถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน		✓
5. การมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
6. การมีอาชีพหลักที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
7. การมีพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
8. การมีรายได้ของครัวเรือนที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
9. การมีรายได้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนที่แตกต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
10. การได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
11. การเป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	
12. การได้เข้ารับและไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกัน	✓	

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนบริเวณบ้านสี่ลิ่งของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เรียงอันดับความสำคัญก่อน และหลัง ตามปัญหาของราษฎรส่วนใหญ่ เรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนมีปัญหาเกี่ยวกับคลื่นทะเล และคลื่นลมมีความแรง ก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งอยู่ตลอดเวลา ราษฎรคิดว่าเป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนมาก คิดเป็นร้อยละ 95.02 การที่มีกระแสลมแปรปรวนและรุนแรง บริเวณชายฝั่งทะเล ทำให้ต้นไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนโค่นล้มเกิดการเสียหาย เป็นจำนวนมาก ราษฎรคิดว่าเป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนมาก คิดเป็นร้อยละ 93.03 ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบเข้ามาดูแล พื้นที่ป่าชายเลนอย่างจริงจัง ราษฎรคิดว่าเป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนมาก คิดเป็นร้อยละ 87.06 ส่วนการศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนบริเวณบ้านสี่ลิ่ง ของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง เรียงอันดับความสำคัญก่อน และหลัง ตามความต้องการของราษฎรส่วนใหญ่ ได้ผลการศึกษาดังนี้ ราษฎรต้องการงบประมาณปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าชายเลน ให้กับท้องถิ่นเข้าดำเนินโครงการในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95.02 ราษฎรต้องการ

เร่งปลูกป่าชายเลนให้มีความสวยงามเพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและนำรายได้มาสู่หมู่บ้าน ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 94.03 ราษฎรต้องการให้มีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดูแลรับผิดชอบด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 93.53

สรุปผลและเสนอแนะ

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของราษฎรกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยในทุก ๆ ด้าน จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรเห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการอนุรักษ์ป่าชายเลน และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ราษฎร เพื่อกระตุ้นให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น สำหรับการศึกษาดังปัญหา อุปสรรคของการอนุรักษ์ป่าชายเลน รวมทั้งความต้องการของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน พบว่า คลื่นทะเล และคลื่นลมมีความแรง ก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งอยู่ตลอดเวลา และการที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ เข้ามาดูแลพื้นที่ป่าชายเลนอย่างจริงจัง ดังนั้นองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรของรัฐและใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการอนุรักษ์ป่าชายเลน รวมทั้งควรมีการร่วมมือกับราษฎรในพื้นที่ จัดให้มีหน่วยงานในการเข้าไปดูแลพื้นที่ป่าชายเลนอย่างจริงจัง เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่ได้มีบทบาท และเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น และจากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ราษฎรที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานนาน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก มีการถือครองที่ดินมาก มีอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรม การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีรายได้มาก เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ได้เข้ารับการฝึกอบรม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มของราษฎรที่อาศัยอยู่ได้ไม่นาน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย มีการถือครองที่ดินน้อย มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีการได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย มีรายได้น้อย ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และไม่ได้รับการฝึกอบรม ดังนั้น จึงควรมีการให้ความรู้กับกลุ่มราษฎรที่ตั้งถิ่นฐานได้ไม่นาน ให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ เพื่อรักษาสภาพป่าชายเลนให้คงอยู่ต่อไป ควรมีการส่งเสริมอาชีพที่นอกเหนือจากอาชีพการเกษตรที่ไม่ต้องใช้ที่ดินในการเป็นปัจจัยการผลิต ให้แก่ราษฎรเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริม ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์จากกระจายข่าวของหมู่บ้านเพื่อที่ราษฎรจะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง และควรจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ทั้งหน่วยงานของภาครัฐ และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับราษฎร เพื่อที่จะได้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2549. คู่มือความรู้เรื่องป่าชายเลน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า สิริกิตติ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- พิชิต ฤทธิจักรุญ. 2544. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สนิท อักษรแก้ว. 2541. ป่าชายเลน : นิเวศวิทยาและการจัดการ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

เสนห์ จามริก. 2527. นโยบาย กลวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ. : ศูนย์ศึกษา
นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

Agbayani, J.A. 1974. Popular Participation in Community Development in the Philipines. Manila :
University of the Philipines.

Krejcie R.V. and Morgan D.W.(1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 608.